

افشین جوان : | تعاملات ایران و بازار جهانی نفت در بستر اوپک



افشین جوان * با وجود همه فشارها و محدودیتها ، صنعت نفت ایران به صورت پویا و پرامید ، چشم به بازارهای جهانی داشته و مایل است همچنان نقش امنیت‌ساز و اعتمادبخش خود را در بازار جهانی نفت به خوبی ایفا نماید. در کنار این آمادگی، صنعت نفت و گاز ایران، دستاوردهای بزرگ دیگری را در طول این سالها تجربه کرده است.

ایران یکی از اعضای اصلی و از بنیان‌گذاران سازمان اوپک است که از زمان تأسیس این سازمان در سال 1960 تاکنون، سعی کرده تا منافع ملی خود را در بازارهای جهانی نفت از طریق حضور مؤثر و فعال در این سازمان محقق کند. در شش دهه گذشته، تحولات عمده‌ای در بازار نفت و تصمیمات سازمان اوپک رخ داده که نقش و جایگاه ایران همواره در این تحولات بارز بوده است. جمهوری اسلامی ایران با اعتمادسازی و دوستی با کشورهای منطقه که عموماً تولیدکنندگان بزرگ نفت و اعضای

مؤثر اوپک هستند، توانسته در ایجاد وحدت و انسجام در درون اوپک که منجر به دستاوردهای مهمی برای منطقه و کشور شده، نقشی مؤثر ایفا کند.

در عین حال باید گفت سازمان اوپک مجموعه‌ای نامتجانس و ناهمگن از کشورهای صادرکننده نفت و پراکنده در سه قاره مختلف جهان است. آنچه که کشورهای عضو اوپک را به یکدیگر پیوند می‌دهد، عمدتاً تأمین منافع اقتصادی است و از نظر سیاسی، خط‌مشی‌های این کشورها بعضاً با یکدیگر بسیار متفاوت است.

با وجود همه فشارها و محدودیت‌ها، صنعت نفت ایران به صورت پویا و پرامید، چشم به بازارهای جهانی داشته و مایل است همچنان نقش امنیت‌ساز و اعتمادبخش خود را در بازار جهانی نفت به خوبی ایفا نماید. در کنار این آمادگی، صنعت نفت و گاز ایران، دستاوردهای بزرگ دیگری را در طول این سال‌ها تجربه کرده که در نوع خود در جهان بی‌سابقه است. در مسیر پر تحول بیش از شش دهه عمر اوپک، حتی در چهار دهه اخیر و علیرغم تمامی تحریم‌های ظالمانه، ایران به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان اوپک در کنار هم‌تایان خود در اقتدار و تحکیم این سازمان نقش عمده داشته و عملاً پایبندی عمیق خود را به اصول حاکم بر آن ثابت کرده است.

مصادق مهم این نقش‌آفرینی، حمایت‌ها و همراهی جمهوری اسلامی ایران با توافق بیانیه همکاری میان تولیدکنندگان اوپک و غیراوپک از ابتدای سال 2017 تا کنون است که به اذعان مقامات رسمی و نمایندگان کشورهای حاضر در این توافق، تداوم این همکاری بدون همراهی و حمایت‌های پیوسته جمهوری اسلامی ایران امری دشوار است.

در دو سال و نیم گذشته، در نتیجه شیوع همه‌گیری کرونا در جهان، اقتصاد جهانی و به تبع آن، بازار نفت متحمل آسیب‌های قابل توجهی شده است که بخشی از آنها همچنان با ما همراه است. به‌رغم تمامی دشواری‌های سال‌های اخیر، اوپک و متحدان غیراوپکی حاضر در بیانیه همکاری با وجود برخی فراز و نشیب‌ها توانسته‌اند همچنان به اصول و اهداف مشترک خود پایبند باشند و به حرکت مشترک خود در مقابله با چالش‌ها و بی‌ثباتی‌های موجود در بازار جهانی نفت ادامه دهند.

جمهوری اسلامی ایران با آگاهی از تعامل و عملکرد این سازمان مهم با نظام اقتصاد جهانی، سهم خود را در همراهی با تحولات اقتصادی به‌خوبی ایفا کرده و علیرغم محدودیت‌هایی که داشته از هیچ کوششی

برای حفظ اقتدار و یکپارچگی این سازمان و اثربخشی مثبت بر اقتصاد کشورهای مصرفکننده فروگذار نکرده است. ایران، به عنوان بزرگترین دارنده مجموع ذخایر هیدروکربوری در جهان، با تکیه بر توانمندی‌های داخلی، نقش تاریخی خود در تامین امنیت انرژی جهان را فراموش نخواهد کرد و از همه توان اقتصادی، سیاسی و دیپلماتیک خود در جهت ارتقای جایگاه اوپک در سطح جهانی استفاده خواهد کرد.

گواه این ادعا، همراهی ایران با سیاست‌ها و برنامه‌های اوپک در سال‌های اخیر است که علیرغم برخی انتقادات، با هدف تقویت روح همکاری در میان اعضای اوپک صورت گرفته است. این مهم در دوران هشت ساله دفاع مقدس نیز اثبات شد و با وجود فشارهای ناشی از جنگ تحمیلی، جمهوری اسلامی ایران از طریق صادرات نفت به بازارهای جهانی به نقش‌آفرینی خود برای تامین امنیت انرژی جهان ادامه داد.

سیاست زدایی بازار نفت یک موضوع حیاتی برای بازار انرژی به‌ویژه بازار نفت و بازیگران آن به شمار می‌رود که ایران بارها در سطح اجلاس‌های کنفرانس اوپک و اجلاس‌های وزارتی اوپک پلاس بر آن تاکید کرده است، اعمال تحریم‌های ظالمانه و یکجانبه علیه تولیدکنندگان بزرگ نفت در جهان، به مثابه به خطر انداختن امنیت جهانی انرژی و مداخله آشکار در روند عرضه باثبات آن و تهدیدی برای تامین نیاز مصرفکنندگان در سراسر جهان است. ایجاد ناامنی و بی‌ثباتی اقتصادی و سیاسی در کشورها و مناطق تولیدکننده نفت، مانع از انجام سرمایه‌گذاری‌های برنامه‌ریزی‌شده در توسعه صنعت نفت و انرژی شده که نتیجه آن، بر هم خوردن ثبات و آرامش بازارهای جهانی و فشارهای سنگین بر اقتصاد جهان خواهد بود.

طی چند ماه گذشته، آثار این‌گونه سیاست‌های نادرست در فشار به اقتصاد جهانی و مصرفکنندگان که عمدتاً مردم عادی کشورها هستند، پررنگ‌تر شده است که از جمله پیامدهای آن، اثرات تورمی ناشی از افزایش قیمت سوخت و هراس از رکود اقتصادی است. جمهوری اسلامی ایران همواره بر این مسئله تاکید دارد که بر هم خوردن امنیت انرژی و شدت گرفتن نوسانات بازار یک بازی باخت - باخت برای همه بازیگران این عرصه است و ما آمادگی داریم در سریع‌ترین زمان ممکن تولید نفت خام خود را به سطح پیش از تحریم‌ها افزایش دهیم. بازار جهانی نفت نیازمند افزایش عرضه نفت از سوی ایران است با این حال، استفاده از این ظرفیت، نیازمند اراده سیاسی و تصمیم‌گیری کشورهای مصرفکننده است.

***مدیرکل امور اوپک و روابط با مجامع انرژی وزارت نفت**